

ФУНКЦІОНАЛЬНИЙ ЗМІСТ ЗАВДАНЬ І ФУНКЦІЙ СУБ'ЄКТІВ ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ В УКРАЇНІ

ГРЕЧКО Олександр Віталійович - аспірант Харківського національного університету внутрішніх справ

<https://orcid.org/0009-0008-2461-8506>

УДК 351.74(477)

DOI 10.32782/NP.2021.3.34

У статті наголошено на тому, що дослідження та аналіз завдань і функцій суб'єктів протидії корупції в Україні вкрай важливі, оскільки корупція залишається однією з головних загроз розвитку країни та порушує принципи справедливості, прозорості та рівності.

Зазначено, що важливість осмислення сутності завдань та функцій суб'єктів, які беруть участь у протидії корупції, розкривається у єдності наступних ключових аспектів: забезпечення ефективності дій; забезпечення прозорості та відкритості; підвищення довіри з боку громадськості; стимулювання економічного розвитку суспільства; підвищення міжнародної репутації; забезпечення єдності науки та практики та вдосконалення законотвірчої діяльності.

Сформульовано на основі осмислення поглядів вчених і довідкової літератури авторський підхід до визначення завдань суб'єктів протидії корупції, під якими ми розуміємо набір конкретних дій, які визначені для різних установ, організацій, агентств та інших суб'єктів, які беруть участь у протидії корупції. Ці дії спрямовані на запобігання, виявлення та припинення корупційних діянь у різних сферах суспільства.

Зазначено, що до завдань суб'єктів протидії корупції в Україні можемо віднести запобігання корупції та виявлення і розслідування корупційних правопорушень; до функцій суб'єктів протидії корупції з точки зору загального адміністративного права віднесено контроль та нагляд; проведення антикорупційних розслідувань; просвітницька діяльність.

Відзначено, що політичний тиск та недостатньо якісне законодавче забезпечення позначаються на послабленні процесу протидії корупції в Україні через декілька причин, зокрема недостатньо ефективні інституції, політичний тиск, відсутність фінансування та ресурсів, відсутність суспільної підтримки, недостатню міжнародну співпрацю.

Стверджується, що з метою підвищення ефективності діяльності антикорупційних і правоохоронних органів України та усунення вищевказаних недоліків необхідно удосконалити чинне законодавство, що регулює завдання та функції суб'єктів протидії корупції. Виокремлено ключові аспекти такого удосконалення з огляду на їх вплив на процес протидії корупції в Україні, зокрема розширення повноважень НАЗК, підвищення прозорості та відкритості у владі, розвиток громадянського суспільства, міжнародне співробітництво.

Ключові слова: корупція, суб'єкти протидії, завдання та функції, антикорупційні органи, протидія корупції, законодавче забезпечення.

Постановка проблеми

Дослідження та аналіз завдань і функцій суб'єктів протидії корупції в Україні вкрай важливі, оскільки корупція залишається однією з головних загроз розвитку країни та порушує принципи справедливості, прозорості та рівності. Так, дослідження ролі суб'єктів протидії корупції допомагає визначити їх функції та відповідальність, дозволяє усвідомити, як вони повинні співпрацювати

для досягнення спільної мети – викорінення корупції. Це, у свою чергу, забезпечує втілення більш ефективних заходів і стратегій протидії цьому явищу. Аналіз роботи суб'єктів протидії корупції сприяє створенню більш прозорої системи, що зменшує можливості для корупції. Публічне обговорення результатів діяльності цих суб'єктів робить їхню роботу більш відкритою для громадськості та створює можливості для оперативного виявлення проблем та позитивних аспектів у їх роботі. Ефективна протидія корупції сприяє створенню сприятливого клімату для бізнесу та інвестицій. Це може позитивно відобразитися на економічному розвитку та підвищенні рівня життя громадян, що є важливим для сталого розвитку України.

Стан дослідження теми

У вітчизняній науковій думці окремим проблемним аспектам адміністративно-правових засад діяльності органів публічної служби приділялась увага різними науковцями. Зокрема, до цієї проблематики звертались О. М. Алтуніна, В. М. Бевзенко, С. Г. Гаспарян, В. В. Галунько, І. П. Голосніченко, М. В. Джафарова, О. Ю. Дрозд, В. О. Іваха, О. І. Кобелєв, Ю. О. Коваленко, А. М. Колодій, Н. А. Литвин, Н. О. Максимцева, В. М. Мельникович, О. М. Музичук, С. В. Ніколайчук, Р. та багато інших. Втім, незважаючи на чималу кількість наукових здобутків, вчені фактично поза своєю увагою залишили проблемні питання новітнього змісту завдань і функцій суб'єктів протидії корупції в Україні.

Мета і завдання дослідження

Мета статті полягає в тому, щоб визначити функціональний зміст завдань і функцій суб'єктів протидії корупції в Україні. Для досягнення вказаної мети необхідно вирішити такі завдання: сформувати авторський погляд на завдання та функції суб'єктів протидії корупції в Україні розглядаються як втілення ефективних адміністративно-правових механізмів; встановити сутність категорій «завдання суб'єктів протидії корупції» і «функції суб'єктів протидії корупції»; встановити коло завдань та функцій суб'єктів

протидії корупції в Україні; виокремити ключові аспекти вдосконалення законодавства, яке регулює завдання та функції суб'єктів протидії корупції в Україні.

Наукова новизна дослідження полягає в тому, що в ньому автором під принципово новим кутом проаналізовано сутність завдань та функцій суб'єктів протидії корупції в Україні, вперше сформовано коло проблем, які позначаються на ефективності реалізації завдань та функцій вітчизняними антикорупційними органами.

Виклад основного матеріалу

Завдання та функції суб'єктів протидії корупції в Україні розглядаються як складова частина адміністративного права, оскільки ця проблема потребує комплексного підходу, який включає в себе розробку та впровадження ефективних адміністративно-правових механізмів для протидії корупції [1, с. 61].

У своїх дослідженнях А. Дудоров зазначає, що науковці аналізують ефективність законів і скоординованих дій, спрямованих на протидію корупції, вивчають проблеми їхньої реалізації та розвитку. Вони також досліджують міжнародний досвід у цій сфері, адаптуючи його до умов України. Важливою частиною цих досліджень є розробка рекомендацій для політичних органів та владних структур з метою покращення адміністративно-правових механізмів протидії корупції в Україні [2, с. 214].

Усі ці аспекти підкреслюють важливість дослідження завдань та функцій суб'єктів протидії корупції в Україні для подальшого вдосконалення антикорупційної політики та зміцнення довіри громадян до правової системи країни.

Задля отримання більш повної і чіткої відповіді на питання, якими є завдання та функції кожного з суб'єктів протидії корупції в Україні, задля більш глибокого розуміння їх спільних і відмінних рис нам необхідно спочатку встановити сутність самих категорій «завдання суб'єктів протидії корупції» і «функції суб'єктів протидії корупції».

У академічному тлумачному словнику української мови стверджується, що значен-

ня слова «завдання» слід розуміти як «наперед визначений, запланований для виконання обсяг роботи, справа тощо» [3].

П. Корнієць у цьому контексті зазначає, що «будь-яка діяльність уособлює активність певних суб'єктів, які мають бути наділені відповідною компетенцією – комплексом «дозволених дій», здійснюваних такими суб'єктами» [4, с. 152]. Дослідник також вважає, що за допомогою компетенції можна встановити не тільки місце суб'єкта в правовідносинах і системі органів державної влади, але й розкрити зміст діяльності такого суб'єкта в конкретній сфері суспільних відносин. Більше того, встановлення компетенції конкретного суб'єкта дає можливість проаналізувати його функціональне призначення, сформулювати уявлення про його діяльність, зокрема з метою її оптимізації [4, с. 152].

На основі осмислення поглядів вчених і довідкової літератури нами був сформульований авторський підхід до визначення завдань суб'єктів протидії корупції, під якими ми розуміємо набір конкретних дій, які визначені для різних установ, організацій, агентств та інших суб'єктів, які беруть участь у протидії корупції. Ці дії спрямовані на запобігання, виявлення та припинення корупційних діянь у різних сферах суспільства.

Конкретні завдання суб'єктів протидії корупції, як зазначає А. Фодчук, можуть включати в себе розробку та впровадження антикорупційної політики, проведення розслідувань корупційних проваджень, надання правової допомоги постраждалим від корупції, забезпечення прозорості в урядових закупівлях та інші заходи, спрямовані на протидію цьому негативному явищу [5, с. 25].

Так, до завдань суб'єктів протидії корупції в Україні можемо віднести.

1. Запобігання корупції: однією з головних функцій суб'єктів протидії корупції є розробка та впровадження стратегій та програм, спрямованих на запобігання корупції в різних сферах суспільства, проведення відповідної просвітницької роботи.

2. Виявлення та розслідування корупційних правопорушень: суб'єкти протидії

корупції здійснюють контроль за дотриманням антикорупційного законодавства, виявляють факти корупції та здійснюють розслідування корупційних правопорушень.

Ми глибоко переконані, що визначення терміну «функції суб'єктів протидії корупції» може варіюватися в залежності від контексту, але в цілому воно вказує на різні завдання та обов'язки організацій, установ, агентств та інших структур, які беруть участь у протидії корупції.

Загалом коло суб'єктів, які здійснюють подібні функції, може включати в себе правоохоронні органи, аудиторські служби, антикорупційні агентства, громадські організації та інші установи, які взяли на себе місію запобігання та виявлення корупції в різних сферах суспільства [6, с. 53].

Нами виокремлені функції суб'єктів протидії корупції з точки зору загального адміністративного права:

1. Контроль та нагляд: адміністративно-правові норми надають суб'єктам протидії корупції можливість здійснювати адміністративний контроль та нагляд за дотриманням законодавства суб'єктами владних повноважень на предмет корупційних ризиків.

2. Проведення антикорупційних розслідувань: суб'єкти протидії корупції в Україні можуть ініціювати розслідування корупційних правопорушень, здійснювати перевірки та застосовувати адміністративні санкції відповідно до норм чинного законодавства.

3. Просвітницька діяльність, спрямована на дотримання адміністративно-правових норм: суб'єкти протидії корупції також відіграють важливу роль в інформуванні та освіті громадян, поширюючи в суспільстві знання про небезпечність корупційних проявів та сприяючи формуванню антикорупційної культури в суспільстві.

Усі ці завдання та функції суб'єктів протидії корупції в Україні, як стверджує М. Романов, здійснюються в межах адміністративно-правових норм, які надають необхідний правовий інструментарій для протидії цьому серйозному виклику для суспільства [7, с. 88].

Відзначимо, що політичний тиск та недостатньо якісне законодавче забезпечення позначаються на послабленні процесу протидії корупції в Україні разом із наступними проблемами, які варто розглянути більш детально.

1. Недостатньо ефективні інституції: відсутність конкретних нормативів та процедур може призвести до легалізації корупційних практик.

2. Політичний тиск: якщо політики чи владні структури піддають суб'єктів протидії корупції тиску для зміни чи припинення розслідувань, це може призвести до безкарності для корупціонерів та підірвати довіру до судової системи.

3. Відсутність фінансування та ресурсів: діяльність суб'єктів протидії корупції потребує значних фінансових та людських ресурсів. Якщо держава не надає достатнього фінансування або не забезпечує навчання та розвиток фахівців, це може призвести до їх недостатньої кваліфікації та неефективності заходів з протидії корупції.

4. Відсутність суспільної підтримки: низька довіра громадян до судової та правоохоронної систем може призвести до відсутності публічної підтримки суб'єктів протидії корупції. Якщо громадяни не вірять у можливість ефективної протидії корупції через недостатню дієвість законів чи непрозорість судових процесів, то вони можуть втратити інтерес до активної участі у процесі протидії цьому явищу.

5. Недостатня міжнародна співпраця: у глобалізаційних реаліях сьогодення невід'ємною складовою антикорупційної діяльності є обмін інформацією з іншими країнами світу та ефективні механізми міжнародного співробітництва у розслідуванні корупційних правопорушень притягненні до відповідальності винних осіб.

Узагальнюючи, зазначимо, що недостатньо якісне законодавче забезпечення та політичний тиск створюють середовище, у якому суб'єкти протидії корупції мають обмежені можливості діяти ефективно. Це може призвести до подальшої поширеності корупційних практик, підірвати довіру до владних структур та процесу протидії цій проблемі в Україні. Для досягнення успіху в

протидії корупції необхідно вдосконалювати законодавство, забезпечувати суспільну підтримку, зменшувати політичний тиск та забезпечувати достатні ресурси для роботи суб'єктів протидії корупції.

Українські вчені з адміністративного права пропонують кілька ключових напрямків для удосконалення законодавства, яке регулює завдання та функції суб'єктів протидії корупції в Україні:

1. Зміцнення правового регулювання: важливо вдосконалити законодавство, що стосується протидії корупції, зокрема, зробити його більш чітким, консистентним і прозорим.

2. Вчені вказують на потребу постійного оновлення та удосконалення законодавства, яке регулює сферу протидії корупції. Це включає в себе розробку нових законів, поправок до існуючих нормативних актів, а також аналіз та усунення прогалин у законодавстві.

3. Забезпечення незалежності та ефективності антикорупційних органів: удосконалення структури та повноважень антикорупційних органів, таких як НАЗК та НАБУ, у ході забезпечення їх більшої ефективності у протидії корупції. Забезпечення їх незалежності від політичних впливів і достатнього фінансування є ключовим аспектом цього питання.

4. Розвиток механізмів звітності та контролю: система звітності та контролю за діяльністю публічних службовців повинна бути посиленою, зокрема за рахунок удосконалення системи електронних декларацій, яка дозволить контролювати доходи та майно посадовців та їхніх родин [8, с. 299].

З метою підвищення ефективності діяльності антикорупційних і правоохоронних органів України та усунення вищевказаних недоліків необхідно, на нашу думку, удосконалювати чинне законодавство, що регулює завдання та функції суб'єктів протидії корупції. Можемо виокремити ключові аспекти такого удосконалення з огляду на їх вплив на процес протидії корупції в Україні.

1. Розширення повноважень НАЗК, що дозволить НАЗК більш ефективно контролювати діяльність посадових осіб, виявля-

ти та припиняти прояви корупції на різних рівнях влади.

2. Удосконалення законодавства також передбачає збільшення прозорості та відкритості у діяльності суб'єктів публічного адміністрування. Це включає в себе публікацію інформації про доходи посадових осіб, контроль за фінансуванням політичних партій, а також максимальне спрощення механізмів звернення громадян із повідомленнями про випадки корупції.

4. Розвиток громадянського суспільства, що охоплює ширший доступ до інформації та можливість звертатися до владних структур із повідомленнями про виявлені корупційні випадки.

5. Міжнародне співробітництво, яке з-поміж іншого передбачає активну співпрацю з іншими країнами та міжнародними організаціями в ході обміну досвідом та залучення міжнародної підтримки у ході протидії корупції.

Висновки

Підсумовуючи вищевикладене, можна дійти до висновку, що дослідження та аналіз завдань і функцій суб'єктів протидії корупції в Україні вкрай важливі, оскільки корупція залишається однією з головних загроз розвитку країни та порушує принципи справедливості, прозорості та рівності.

Зазначено, що важливість осмислення сутності завдань та функцій суб'єктів, які беруть участь у протидії корупції, розкривається у єдності наступних ключових аспектів: забезпечення ефективності дій; забезпечення прозорості та відкритості; підвищення довіри з боку громадськості; стимулювання економічного розвитку суспільства; підвищення міжнародної репутації; забезпечення єдності науки та практики та вдосконалення законотворчої діяльності.

Сформульовано на основі осмислення поглядів вчених і довідкової літератури авторський підхід до визначення завдань суб'єктів протидії корупції, під якими ми розуміємо набір конкретних дій, які визначені для різних установ, організацій, агентств та інших суб'єктів, які беруть участь у протидії корупції. Ці дії спрямовані на запобігання,

виявлення та припинення корупційних дій у різних сферах суспільства.

Зазначено, що до завдань суб'єктів протидії корупції в Україні можемо віднести запобігання корупції та виявлення і розслідування корупційних правопорушень; до функцій суб'єктів протидії корупції з точки зору загального адміністративного права віднесено контроль та нагляд; проведення антикорупційних розслідувань; просвітницька діяльність.

Відзначено, що політичний тиск та недостатньо якісне законодавче забезпечення позначаються на послабленні процесу протидії корупції в Україні через декілька причин, зокрема недостатньо ефективні інституції, політичний тиск, відсутність фінансування та ресурсів, відсутність суспільної підтримки, недостатню міжнародну співпрацю.

Стверджується, що з метою підвищення ефективності діяльності антикорупційних і правоохоронних органів України та усунення вищевказаних недоліків необхідно удосконалити чинне законодавство, що регулює завдання та функції суб'єктів протидії корупції. Виокремлено ключові аспекти такого удосконалення з огляду на їх вплив на процес протидії корупції в Україні, зокрема розширення повноважень НАЗК, підвищення прозорості та відкритості у владі, розвиток громадянського суспільства, міжнародне співробітництво.

Література

1. Михненко А. М. Запобігання та протидія корупції : навч. посіб. 4-те вид., переробл. й доповн. Київ : ДННУ «Акад. фін. Управління», 2021. 666 с.

2. Дудоров О. О., Коломоєць Т. О., Кушнір С. М., Макаренков О. Л. Загальнотеоретичні, адміністративно- та кримінально-правові основи концептуалізації антикорупційної реформи в Україні: кол. монографія. Запоріжжя: Видавничий дім «Гельветика», 2019. 475 с.

3. Словник української мови. Академічний тлумачний словник (1970-1980). Словник української мови: в 11 томах. Том 3, 1972.

4. Корнієць П. Ю. Компетенція суб'єктів запобігання і протидії корупції в Націо-

нальному антикорупційному бюро України: функціональний зміст та перспективи вирішення проблем правового регулювання. *Аналітично-порівняльне правознавство*. URL: <http://journal-app.uzhnu.edu.ua/article/view/254756>

5. Бортник С. М., Фодчук А. Б. Методичні рекомендації щодо організації роботи із запобігання корупції юридичних осіб, що належать до сфери управління МВС. Харків : Харківський національний університет внутрішніх справ, 2019. 90 с.

6. Окунєв О. Й., Бойко О. І., Лукін С. Ю. Посібник для програми з підготовки осіб, відповідальних за реалізацію антикорупційної програми «Антикорупційний комплаєнс». Київ : Професійна асоціація корпоративного управління, 2018. 91 с.

7. Романов М. В. Основні засади запобігання корупції. Харків: ТОВ «Видавництво „Права людини“», 2017. 176 с.

8. Ковбасюк Ю. В., Федоренко В. Л. Державна антикорупційна політика і запобігання та протидія корупції на публічній службі в органах державної влади і органах місцевого самоврядування: монографія. Київ : Видавництво Ліра-К, НАДУ, 2016. 524 с.

FUNCTIONAL CONTENT OF TASKS AND FUNCTIONS OF ANTI-CORRUPTION ENTITIES IN UKRAINE

The article emphasizes that the research and analysis of the tasks and functions of anti-corruption entities in Ukraine is extremely important, since corruption remains one of the main threats to the country's development and violates the principles of justice, transparency and equality.

It is noted that the importance of understanding the essence of the tasks and functions of the entities involved in combating corruption is revealed in the unity of the following key aspects: ensuring the effectiveness of actions; ensuring transparency and openness; increasing public confidence; stimulation of the economic

development of society; increasing international reputation; ensuring the unity of science and practice and improving law-making activity.

The author's approach to defining the tasks of anti-corruption subjects, by which we mean a set of specific actions that are defined for various institutions, organizations, agencies and other subjects involved in anti-corruption, is formulated on the basis of understanding the views of scientists and reference literature. These actions are aimed at preventing, detecting and stopping corrupt acts in various spheres of society.

It is noted that the tasks of anti-corruption entities in Ukraine include prevention of corruption and detection and investigation of corruption offenses; control and supervision are included in the function of anti-corruption entities from the point of view of general administrative law; conducting anti-corruption investigations; educational activity.

It was noted that political pressure and insufficient quality legislative support affect the weakening of the anti-corruption process in Ukraine due to several reasons, including insufficiently effective institutions, political pressure, lack of funding and resources, lack of public support, and insufficient international cooperation.

It is claimed that in order to improve the effectiveness of the anti-corruption and law enforcement agencies of Ukraine and eliminate the above-mentioned shortcomings, it is necessary to improve the current legislation regulating the tasks and functions of anti-corruption entities. The key aspects of such improvement are singled out in view of their impact on the process of combating corruption in Ukraine, in particular, the expansion of the powers of the NAKC, the increase of transparency and openness in government, the development of civil society, and international cooperation.

Key words: corruption, subjects of countermeasures, tasks and functions, anti-corruption bodies, countermeasures against corruption, legislative support.